

РЕАБІЛІТОВАНІ ІСТОРІЄЮ

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ УКРАЇНИ

ГОЛОВНА РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ
НАУКОВО-ДОКУМЕНТАЛЬНОЇ СЕРІЇ КНИГ «РЕАБІЛІТОВАНІ ІСТОРІЄЮ»

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

ВСЕУКРАЇНСЬКА СПІЛКА КРАЄЗНАВЦІВ

УКРАЇНСЬКЕ КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКЕ ТОВАРИСТВО
«МЕМОРІАЛ» імені В. СТУСА

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА РАДА

Науково-документальна серія книг
«РЕАБІЛІТОВАНІ ІСТОРІЄЮ»

РЕАБІЛІТОВАНІ ІСТОРІЄЮ

У ДВАДЦЯТИ СЕМИ ТОМАХ

ГОЛОВНА РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

СОЛДАТЕНКО В. Ф.
(голова)
ЛИТВИН В. М.
(головний редактор)
СМОЛІЙ В. А.
(заступник голови)
РЕЄНТ О. П.
(заступник голови)
РУБЛЬОВ О. С.
(заступник голови)
КОКІН С. А.
(заступник голови)
ПОДКУР Р. Ю.
(відповідальний секретар)
БАЖАН О. Г.
БОГУЦЬКИЙ Ю. П.

БОРЯК Г. В.
ВЄДЕНЄЄВ Д. В.
КРЕМЕНЬ В. Г.
КРИВОШЕЯ В. В.
ЛЕВЕНЕЦЬ Ю. А.
ЛЕКАРЬ С. І.
ЛОЗИЦЬКИЙ В. С.
МАКОВСЬКА Н. В.
МУЗИЧУК О. В.
НОВОХАТЬКО Л. М.
ПАПАКІН Г. В.
СЕРГЕЄВ С. В.
ТАБАЧНИК Д. В.
УСЕНКО І. Б.
ЧАЙКОВСЬКИЙ А. С.

КІЇВ – ХАРКІВ
2015

94
Р31

РЕАБІЛІТОВАНІ ІСТОРІЮ

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Книга третя

Частина 1

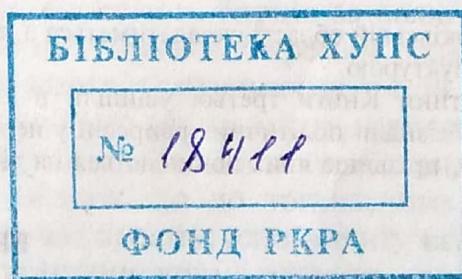
ОБЛАСНА РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

ЧЕРНЯК М. Є.
(голова)

РОВЧАК Л. Б.
(секретар)

АННОПОЛЬСЬКА В. В.
АСТАХОВА В. І.
ЗАХАРОВ Є. Ю.

ЗОЛОТАРЬОВ В. А.
КАЛІНІЧЕНКО В. В.
КУЩ Є. О.
МЕРКУЛОВ К. О.
ОВСЯННИКОВ С. І.
ПАНОВ М. І.
РАНЮК Ю. М.

A 088292

Харківське комунальне видавництво
«Оригінал»

УДК 94(477)
ББК 63.3(2УКР-4ХАР)
Р 31

*Видається у відповідності з постановами
Президії Верховної Ради України № 2256-XII від 06.04.1992 р.
і Кабінету Міністрів України № 530 від 11.09.1992 р.*

Автори:

Л. Б. РОВЧАК, І. В. ШУЙСЬКИЙ, В. А. ЗОЛОТАРЬОВ,
О. Г. БАЖАН, О. Р. БЕРТЕЛСЕН, О. І. ГАЛОНСЬКА, Ю. І. ГРОТ,
О. О. МІЛЮТИНА, В. О. ОСІКОВСЬКА, С. Е. СКОРОХОДОВА

Рецензенти:

В. В. КАЛІНІЧЕНКО, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії
України Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна;
Р. Ю. ПОДКУР, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інститу-
ту історії України НАН України;
Н. В. ЛАПЧИНСЬКА, заслужений працівник культури України, заступник голови
Харківської міської організації товариства «Меморіал» ім. В. Стуса

Реабілітовані історію. Харківська область : Книга третя. —
Р 31 Ч. 1 // КЗ «Редакційно-видавнича група Харківського тому серії
«Реабілітовані історію». — К. ; Х. : Оригінал, 2015. — 672 с. : іл.
ISBN 978-966-649-121-6 (Кн. 3., Ч. 1).
ISBN 978-966-649-015-8.

«Реабілітовані історію. Харківська область» — складова частина все-
української багатотомної науково-документальної серії книг, що є першою
спробою системного висвітлення теми політичних репресій комуністичної
тоталітарної влади.

Видання по Харківській області складатиметься з кількох книг, побудо-
ваних за єдиною структурою.

До першої частини Книги третьої увійшли в алфавітному порядку
імена громадян, які зазнали політичних репресій у період з серпня 1937-го
і до кінця 1938 року, прізвища яких починаються на літери А—Д.

УДК 94(477)
ББК 63.3(2УКР-4ХАР)

ISBN 978-966-649-121-6 (Кн. 3, Ч. 1)
ISBN 978-966-649-015-8

© КЗ «Редакційно-видавнича
група Харківського тому серії
«Реабілітовані історію», 2015

Іменний покажчик

«Великий терор» на Харківщині

- Абгарян Г. М. 24
Агапов-Кошевий П. І. 28
Айзенберг Р. Н. 13—17
Александров О. П. 13
Альтерман А. Я. 27
Арнаудов 25
Аушкап Ж. К. 26
Ашла С. К. 17
Бабич Ф. Г. 10
Бабушкін З. Б. 17
Багінський 28
Баєв І. Т. 25
Балюнас 26
Барбаров П. Й. 13—15, 29
Баша В. Є. 12
Бернштейн А. І. 27
Бойченко Ф. 28
Бондар 18
Бромберг 13
Бруш Е. К. 26
Бурксер А. Н. 12
Бурлаков 29
Вайсберг О. С. 11
Ван-Фа-Лін 26
Вейцман 25
Велев 25
Вилозовський М. Д. 26
Власов 26
Воєвода М. І. 13
Волошко О. А. 23
Вольф 25
Гаргала М. С., див. Геаргало
Гашинський Л. А. 14
Геаргало 17
Гемба О. П. 27
Гікало М. Ф. 21, 22
Глебов 17
Глузман А. І. 10
Глузман А. А. 10
Гольштейн С. І. 19
Гороховський М. С. 19
Горський В. С. 11
Гохберг-Орлов М. О. 10
Громицький А. І. 14
Гулько 26
Гуревич З. Н. 27
Дашков-Орловський 14
Демченко І. І. 13
Дівіджеев 25
Добровольський Л. Г. 13
Дондиш М. Б. 13, 15
Друшляк І. С. 19, 20
Дубовецький М. Б. 21
Дубовий І. Н. 22
Дударевич 13
Ейдук 13
Ельканович І. І. 25
Емільєв 13
Єгоров 27
Єжов М. І. 7, 10—12, 15, 21, 24
Жаботинський 25
Желіховський Г. А. 29
Замков А. І. 24
Запорожченко 20
Зелений А. П. 12, 24
Зембицький 28
Іванов М. П. 20
Ідашкін Г. С. 24
Іоан архієпископ 28
Каменєв Б. М. 19
Карагодін І. П. 12
Карлсон К. М. 26
Кашин В. 29, 30
Кислянський 27
Кобизєв Г. 28
Ковалчук М. К. 23
Коган 26
Кожевников С. 22
Козир 27
Колкер Б. Й. 13
Кольцов 13
Кондратенко 27
Кондращенко 27
Кон Чанчун П. Х. 25
Корнєев 17
Корнеев 15
Кравченко 13
Красний П. А. 25
Краукліс Я. 26
Кувшинов М. І. 29
Кудринський О. 29
Кульчицький Й. С. 12
Кутенцов 25
Кушнаренко 27
Лазорський 20
Лам 25
Левін 25
Ленський 23
Леонов М. В. 18, 23
Леопольд-Ройтман Д. С. 7, 10, 13
Леплевський І. М. 7
Лессик 11
Лепін Е. М. 26
Липко В. Р. 19, 20, 29
Лисенко 27
Литвинов М. М. 26, 27
Лиханський А. О 20
Лучин Т. І., див. Лучін Т. І.
Лучін Т. І. 26
Ляшенко І. І. 23
Майер 11
Макаренко А. А. 10
Малчев 25
Марков Д. Ф 25
Марченко С. П. 12
Матвієвський М. Ф. 27
Ма-Ти-Шан В. І. 26
Матіаш 23
Маурін 26
Мацкевич 16
Медведев Д. М. 13
Медвідь 23
Мельников І. С. 27, 28
Миленко С. Ф., див. Мілич
Мілич [Миленко С.Ф.] 17
Міцев М. С. 25
Мойсеєнко Г. В. 15
Мордухович 29
Мошков Ф. В. 19
Нєнов І. Т. 25
Нікітін-Тамарін В. П. 28
Ніколаєвський 25
Нюрнберг 25
Одинецький Я. Ф. 14
Озолін К. І. 22
Оніпко І. Н. 20
Павлюк П. Т. 13
Пан Я. А. 13
Пасотієв М. Х. 25
Печев 25
Писарев В. Л. 7, 10, 13
Піскарьов 25

Плахотніков Я. Г. 26
 Поворота 23
 Половецький 13
 Примаков П. З. 19
 Пташинський 17
 Пукало 27
 Пушкарьов Г. 29, 30
 Радеєв 25
 Радзивіловський О. П. 17
 Радічев 25
 Резніков 17
 Рейхман Л. Й. 7, 10, 12, 13,
 18–24
 Розенблюм І. М. 27
 Розенверг 26
 Розенкевич Л. В. 11
 Романовський К. І. 19
 Ротштейн Я. Ю. 19
 Руденко С. 29, 30
 Рудь І. 29, 30
 Савкін 23
 Савко М. 22
 Сазонов Я. Д. 20
 Сак-Саковський Й. Й. 26
 Сидоров 26

Симхович А. М. 7, 10, 13, 17
 Ситніков М. И. 19
 Скралівецький В. Н. 13, 15
 Славгородський, див. Іоан
 архієпископ 28
 Слива Б. А. 27
 Смирнов 23
 Соколов-Соколовський П. 22
 Солодухін 28
 Співак С. М. 10
 Ставицький М. І. 19
 Сталін Й. В. 7, 21–23, 25
 Стефанович С. Г. 27
 Стрельцов 27
 Ступік 11
 Суданський 25, 26
 Таран П. 29, 30
 Тарасович Г. І. 27
 Телешов Г. 27
 Тесля 27
 Тимошенко С. К. 22
 Тишковський О. Д. 13, 23
 Тімчев 25
 Тодоров 25
 Топунов П. 29, 30

Торнуєв Д. І. 13, 17
 Туровський С. 22
 Тухачевський М. 22
 Улоняк І. А. 26
 Ушишкін С. Г. 25
 Успенський О. 26
 Учневий 23
 Федоров-Берков Ф. 19
 Федосов Ф. І. 25
 Фішер Й. Б. 7, 10, 12, 13, 17
 Фомін 11
 Царицинський П. Г. 24
 Чернов Л. О. 7, 12, 13
 Чижов 13
 Шалений А. О. 23
 Шафран А. Й. 25
 Шошин М. Д. 13
 Штейнберг 26
 Шубніков Л. В. 11
 Шумський І. Б. 7
 Ялі С. Г. 17
 Янкелович І. М. 13
 Ян-Фу-Лін, див. Ван-Фа-Лін

Таємниця втраченого архіву

Беккер М. І. 68
 Биковець І. М. 70
 Биковець М. М. 67–71
 Винниченко В. К. 68, 71
 Вишня Остап 70, 71
 Гак А. 69
 Гордєєв Д. П. 70
 Горький Максим 69
 Грушевський М. С. 68, 71
 Губенко П. М., див. Вишня
 Остап 70, 71
 Демчук О. 69
 Досвітній Олесь 68, 70
 Дубелір Г. Г. 71
 Дукин М. В. 70

Єфремов С. О. 68, 70, 71
 Зарецький Михась 69
 Зеров М. К. 71
 Йогансен М. Г. 71
 Косенков М. Ю., див. Зарець-
 кий Михась
 Коцюбинський М. М. 68
 Куліш М. Г. 71
 Лебідь М. 69
 Микитенко І. 69
 Минко В. 69
 Олінтер А. А. див. Хвиля А. А.
 Панів А. 69
 Пєшков А. М., див. Горький
 Максим

Пилипенко С. В. 67–69
 Самусь М. 69
 Сенченко І. Ю. 67, 69, 71
 Сімович В. І. 69
 Скрипаль-Міщенко О. Ф.,
 див. Досвітній Олесь
 Скрипник М. О. 71
 Сокіл В. І. 70
 Сосюра В. М. 70
 Тичина П. 69
 Хвильовий М. 68, 71
 Хвиля А. А. 68
 Шевченко Т. Г. 68
 Яловий М. О. 68

Життя його — театр

Авах М. В. 77
 Ашкеназі А. 76
 Бабіївна Г. І. 73, 77
 Бабіївна (Бортник) Д. Я. 76
 Базилевич І. П. 75
 Безименський О. І. 75
 Бенцаль М. Г. 72
 Бомарше П. 73
 Бортник Я. Д. 72–78
 Власюк Д. І. 75

Волошин М. 75
 Гавришко О. 73
 Гауптман Г. 73
 Гірняк Й. Й. 76
 Гоголь М. В. 76
 Грипак В. 75
 Демчук Т. С. 72
 Дніпровський І. Д. 74
 Дрозд Г. М. 75
 Загребельний Н. 72

Ігнатович (Ігнатович-Балін-
 ський) Г. Г. 73
 Карпенко-Карий І. К. 72
 Квітка-Основ'яненко Г. Ф. 72
 Клебанов Д. Л. 76
 Козачковський Д. І. 76
 Кононенко М. Т. 77
 Корнійчук О. Є. 76
 Коссак М. А. 72
 Кривинська О. Я. 75

Крушельницький М. М. 73, 76
 Купферова Е. Е. 75
 Курбас Л. С. 72—78
 Лихо Н. 75
 Лойко Г. Г. 75
 Маківський І. 75
 Малігрант М. 75
 Меллер В. Г. 76
 Микитенко І. К. 76, 77
 Міць М. Я. 77
 Монт В. 75
 Мусіяк С. О. 77
 Недогарко М. Я., див. Травінська М. Я.

Нестерець П. Л. 77
 Олінтер А. А., див. Хвиля А. А.
 Оффенбах Ж. 76
 Рагінський М. Ю. 77
 Романенко Л. І. 75
 Рубчакова К. А. 72
 Рябов О. П. 76
 Симашкевич М. М. 75
 Синельников М. М. 76
 Стадник Й. Д. 72
 Стадник С. А. 72
 Товбін Є. 75
 Травінська М. Я. 75
 Федорцева С. В. 77

Хвиля А. А. 77, 78
 Хотищевський П. 75
 Чистякова В. М. 77
 Шваргун С. 75
 Шевченко Т. Г. 73
 Шмайн Х. М. 75
 Шнайдер А. Й. 77
 Шоу Б. 76
 Штраус Й. 76
 Юра Г. П. 72
 Юрчак В. М. 72
 Ярошенко В. М. 74

Судова лава замість спортивного п'єдесталу

Азаренко О. І. 81
 Барков Ф. І. 82, 83
 Бедункевич В. А. 81
 Блях В. А. 81
 Бунчук М. Ф. 79, 80
 Виставкін М. І. 79, 80, 82, 83
 Дурцева 79
 Євдокимов М. О. 79
 Знаменський Г. І. 82

Знаменський С. І. 82
 Каленчук С. І. 83
 Каменев Б. М. 80—82
 Косюр С. В. 81
 Ляскоронський М. В. 79
 Нечаєва Є. М. 80
 Ордин Л. П. 80, 83
 Рікот С. 81
 Саратіков С. Б. 80

Синицький З. П. 80, 81, 83
 Співак С. М. 80, 82
 Степанов К. В. 79
 Шабайдаш Г. В. 81, 82
 Шаповалов І. І. 81
 Шпаковський О. В. 79
 Штерн Б. С. 79

Сила слова

Винниченко В. К. 87
 Вишня Остап 87
 Гайдар Т. Ф. 87
 Губенко П. М., див. Вишня Остап
 Даргомижський О. С. 85
 Довбищенко Я. Є. 84—88
 Драгоманов М. П. 85
 Драгомиров М. І. 85

Духовський М. Г. 87
 Крайник О. Ф. 87
 Медведев Ю. Г. 87
 Мірошниченко Г. А. 88
 Панченко М. Г. 87
 Плевако М. А. 87
 Прокопович К. О. 87
 Ратнер С. Б. 87, 88
 Салова З. К. 88

Соколовський О. Н. 85
 Софієнко О. П. 87
 Сулима М. Ф. 87
 Тимошенко С. П. 85, 86
 Тучапський П. Л. 88
 Хоткевич Г. М. 84
 Цедербаум Я. Н. 84
 Яворський М. І. 87
 Яната О. А. 85

Зміст

Від обласної редколегії	5
Вступ.....	7
Розділ 1. Мовою документів	31
Документ № 1. Протокол № 1 наради в НКВС УРСР із питань підготовки до вилучення куркулів і кримінальних злочинців. 23 липня 1937 року	33
Документ № 2. Дислокація міжрайонних оперативних груп НКВС УРСР для виконання наказу НКВС СРСР № 00447. Липень 1937 року	34
Документ № 3. Протокол № 3 наради в НКВС УРСР із питань підготовки до вилучення куркулів і кримінальних злочинців. 28 липня 1937 року	35
Документ № 4. Телеграма Ізраїля Леплевського Миколі Єжову про перевантаження в'язниць в УРСР. 20 серпня 1937 року	36
Документ № 5. Наказ Ізраїля Леплевського про впорядкування режиму в тюрях. 25 серпня 1937 року	36
Документ № 6. Постанова ЦВК СРСР. Про внесення змін до діючих кримінально-процесуальних кодексів союзних республік. 14 вересня 1937 року	37
Документ № 7. Характеристика на члена сім'ї «зрадника батьківщині» неповнолітнього К. Г. Герекке. Вересень 1937 року	38
Документ № 8. Витяг зі свідчень про антирадянську діяльність Христини Алчевської, надані колишнім політмігрантом І. В. Левицьким слідчому УДБ ХОУ НКВС. 1 листопада 1937 року	38
Документ № 9. Витяг зі звіту заступника начальника УНКВС у Харківській області Л. Й. Рейхмана наркому внутрішніх справ УРСР І. М. Леплевському про оперативно-слідчу роботу. 10 січня 1938 року	39
Документ № 10. Витяг із копії звітного матеріалу про оперативну роботу УРСМ УНКВС у Харківській області за друге півріччя 1937 р. 10 січня 1938 року	48
Документ № 11. Доповідна записка про оперативну роботу Управління НКВС у Харківській області наркому внутрішніх справ УРСР І. М. Леплевському. 12 січня 1938 року	49
Документ № 12. План заходів по проведенню «німецької операції» за наказом НКВС УРСР. Березень 1938 року	52
Документ № 13. Витяг з рапорту начальника Харківської міжрайонної оперативної групи старшого лейтенанта Хатемкіна про зізнання в самообовіза заарештованого П. І. Савінського. Квітень 1938 року	53
Документ № 14. Довідка про примусове «вилучення» дитини у зв'язку з арештом батьків. 16 травня 1938 року	53
Документ № 15. Записка по прямому проводу у зв'язку з проведенням «німецької операції» НКВС УРСР. 28 травня 1938 року	54
Документ № 16. Акт перевірки роботи з вилучення конфіскованого майна репресованих колишнім начальником квартирного відділення АГВ УНКВС по Харківській області Л. А. Виноградовим. 26 грудня 1938 року	57
Документ № 17. Витяг з «Обвинувального висновку» визнаного соціально-небезпечним елементом К. Г. Герекке. Жовтень 1939 року	59
Документ № 18. Інформація про колишнього секретаря Харківського обкому КП(б)У С. О. Кудрявцева. 5 грудня 1955 року	59
Документ № 19. Постанова Головної військової прокуратури СРСР про відмову в реабілітації Л. Й. Рейхмана. 2 грудня 1955 року	60
Документ № 20. Інформація прокуратури Київського військового округу про реабілітацію засуджених у справі «РОВС». 18 червня 1957 року	63

Розділ 2. Біографічні нариси	65
Ольга Бертелсен. Таємниця втраченого архіву (<i>Про М. М. Биковця</i>)	67
Оксана Галонська. Життя його — театр (<i>Про Я. Д. Бортника</i>)	72
Юрій Гром. Судова лава замість спортивного п'єдесталу (<i>Про М. І. Виставкіна</i>)	79
Ігор Шуйський. Сила слова (<i>Про Я. Є. Довбищенка</i>)	84
Розділ 3. Біографічні довідки громадян, що зазнали політичних репресій з серпня 1937-го до кінця 1938 року	89
А	91
Б	142
В	314
Г	411
Д	571
Додатки	663
Зміни в адміністративно-територіальному поділі Харківщини в 1937—1938 роках	663
Список скорочень	664
Іменний покажчик	667

